

A MAGYAR KIRÁLYI FÖLDMŪVELÉSÜGYI MINISZTERIUM KIADÁSA

RÁDIÓS GAZDASÁGI ELŐADÁSOK

SZERKESZTŐBIZOTTSÁG:

ELNÖK: BR. PRÓNAY GYÖRGY DR.
HELYETTES ELNÖK: TÓTH JENŐ DR.

TAGOK:

BUDAY BARNA SZTANKOVICS JÁNOS
SÉMETH JENŐ WELLMANN OSZKÁR DR.

FELELŐS SZERKESZTŐ:

CZVETKOVITS FERENC DR.

SEGÉDSZERKESZTŐ:

SUHAYDA TIBOR

SZERKESZTŐSÉG:

BUDAPEST, V., KOSSUTH LAJOS-TÉR 11. SZ., II. 292.

41. FÜZET

AZ ALFÖLD FÁSÍTÁSA

ÍRTA:

PADÁNYI GULYÁS JENŐ

II. KIB. FŐERDŐTANÁCSOS

OLVASD EL, ÓRIZD MEG ES GYŪJTSD KÖNYVTARBA!

A Földművelésügyi Minisztérium megbízása alapján
csinos kivitelű és egész vászonkötésű

BEKÖTÉSI TÁBLÁK

ezen „Rádiós Gazdasági Előadások” 1928. évben / megjelenő
számaihoz **már kaphatók** könyvkereskedésünkben. Ára közvetlen
nálunk átvéve darabonként —80 fillér, postán, keresztkötéssel 1.— pengő

„Patria” Irodalmi Vállalat és Nyomdai R.-T., Budapest, IX., Üllői-út 25. szám.

Eddig megjelent füzetek:

1. *Dr. Huttyra Ferenc* :
A védőoltásokról.
2. *Székács Elemér* :
Gyakori hibák a tavaszi talajvetési és növényápolási munkáknál.
3. *Dr. Plósz Béla* :
Tudnivalók a lótenyésztés köréből.
4. *Dr. Wellmann Oszkár* :
Az újszülött állatok gondozása.
5. *Dr. Aujeszky Aladár* :
A veszettség ellen való védekezés.
6. *Gyárfás József* :
A nyári talajművelésről.
7. *Pavlicsek Adorján* :
A tejelés ellenőrzésének tapasztalatai és eredményei.
8. *Kadocsa Gyula* :
Védekezés az állati kártevők ellen aratás után.
9. *Horn János* :
A gyümölcsfeldolgozásról.
10. *Székács Elemér* :
Az őszi vetési munkák előkészületei és végrehajtása.
11. *Ócsanádi Nagy Géza* :
Mit jövedelmez a méhészkedés?
12. *Bakoss László* :
A tojáshozam fokozása.
13. *vitéz dr. Bittera Miklós* :
Gyökér- és gumónövények betakarítása.
14. *Dr. Huttyra Ferenc* :
A háziállatok tuberkulózisáról.
15. *Biró János* :
Telepítsünk füveskerteket!
16. *Pettenkoffer Sándor* :
A szüret.
17. *Dr. Wellmann Oszkár* :
A borjú és a növendékmarha felnevelése.
18. *Dr. Bodnár János* :
Vetőmagcsávázószerek és gyakorlati alkalmazásuk.
19. *Warga Kálmán* :
Rovarirtó hasznos madaraink s azok védelme.
20. *Mahács Mátyás* :
A téli gyümölcs értékesítése.
21. *Dr. Zaitschek Artur* :
A takarmányhiány enyhítésének módjairól.
22. *Héjjas Endre* :
A méhek jó telelésének feltételei.
23. *Gerő Zoltán* :
Szüret utáni teendők a szőlőben.
24. *Dr. Rege Károly* :
A mezőgazdasági termények értékesítése.
25. *Göllner János* :
A gépek jelentősége a mezőgazdaságban.
26. *Horn János* :
Őszi gyümölcsfaültetés.
27. *Dr. Hegedüs Vilmos* :
Miért kellene erős szövetkezetek?
28. *Dr. Czakó Zoltán* :
Lótenyésztő kisgazdáink téli teendői.
29. *enesei Dorner Béla* :
A húsertéstenyésztés és az emberi élelmezés kérdése.
30. *Dr. Niedermann Zoltán* :
A tűzkár elleni iztosításról.
31. *Dr. Tóth Jenő* :
A gazdasági szakképzés jelentősége és eszközei hazánkban.
32. *Dr. Rácz Mihály* :
Mangalicatenyésztésünk fejlesztésének eszközei.
33. *Németh József* :
A gyümölcsfák téli gondozása.
34. *Juhos Lajos* :
Több takarékossgot a mezőgazdasági üzemekbe!
35. *Faber Sándor* :
Az istállótrágya kezelése és alkalmazása.
36. *Dr. Ormándy János* :
Adóügyi gyakorlati tanácsok gazdák részére.
37. *Magyar Kázmér* :
Elhunyt agrárkiválóságaink.
38. *Göllner János* :
A mezőgazdasági gépek kezelése és gondozása.
39. *Dr. Unger Emil* :
A halak rovarellenségei.
40. *Dr. Mayer Károly* :
Mezőgazdasági igazgatásunk.

Az Alföld fásítása.

Írta: **padányi Gulyás Jenő** m. kir. főerdőtanácsos.

Az Alföld fásításának már külön irodalma van, amely minden kétséget kizáróan bebizonyította, hogy nemcsak azért kell erdő az Alföldre, hogy fát adjon — habár ez magában véve is elég erős indok —, hanem azért is, hogy a mezőgazdasági termelést előmozdítsa. Az élő fa, az erdő megtöri a szelet, megfogja a homokot, a hó levét és az esőt jobban megköti, elősegíti a harmatképződést és lehűti a levegőt. Ezek mind olyan előnyök, amelyek érdekében nem szabad kímélni a pénzt és fáradságot: mert ha csak kevéssel is megjavítják Alföldünk szélsőséges klímáját, úgy máris nagy hasznot hajtottak a mezőgazdaságnak. Erdészek, mezőgazdák és meteorológusok az Alföld fásítását már évek óta propagálják és annak szükségét már mindenki felismeri.

A földművelésügyi kormány is magáévá tette az ügyet és így született meg az alföldi erdők telepítéséről és a fásításokról szóló 1923. évi XIX. t.-c., amely elrendeli, hogy a mezőgazdasági termelés előmozdítása, továbbá az egészségügyi és klimatikus viszonyok megjavítása érdekében, valamint a lakosság faszükségletének fedezése céljából az Alföldön erdőket kell telepíteni és facsoportokat — szélfogókat — vagy fasorokat kell létesíteni. A törvény értelmében elsősorban azokon a területeken kell erdőt telepíteni, amelyek más gazdasági művelésre nem igen alkalmasak: amilyenek a szél által mozgásba hozható futóhomok, a silány homokos, szikes részek és az ilyen ártéri területek, valamint a csak aránytalan nagy költséggel megjavítható vadvizes területek. A törvény azt is elrendeli, hogy az egy tagban 50 kat. holdnál nagyobb és egy birtokos tulajdonában lévő szántóföldeket vagy legelőket, valamint a 20 kat. holdnál nagyobb réteket vagy kaszálókat és a tanyabelsőségeket fasorokkal kell szegélyezni. A törvény persze arról is gondoskodik, hogy akik az előírt kötelességüknek eleget nem tesznek, súlyos pénzbírsággal sújtassanak.

Olvasóim egészen jogosan kérdezhetik, hogy ha már ennyire előrehaladott állapotban van az Alföld fásításának problémája, amikor azt már minden oldalról megvilágították, a szükségességét bebizonyították, törvénnyel elrendelték, sőt már bírságot is kilátásba helyeztek, mit akarok akkor hát én még mondani az Alföld fásításáról?

Ne tartsanak szerénytelennek, de mindezek után mégis a dolog velejéről szeretnék néhány szót szólani. Mert hiszen nagyon jól van az mondva, hogy fákat, ligeteket, erdőt az Alföldre! De hogyan?

Ennél a kérdésnél elsősorban megint általánosan ismert dolgokat kell felemlítenem. Rá kell mutatnom, hogy a kedvezőtlen gazdasági viszonyok, az óriási közterhek, a drága iparcikkek, a drága napszám, a drága élet, szóval a sok drágaság a gazda tiszta jövedelmét annyira meggyírbálja, hogy különleges dolgokra vagy befektetésekre — különösen ha azok tényleges jövedelmet csak évek múlva adnak — pénze már alig marad. A fa pedig ott, ahol messze környéken nincsen, nem nő magától és hosszabb idő kell ahhoz, hogy hasznát is vehessük. A fa magját meg kell venni és el kell vetni; a kikelő kis csemetét két-három évig gondozni kell és csak azután lehet a helyére ültetni. A legtöbb birtokosnak pedig nincsen csemetekertje, de meg kevés csemetéért olyat telepíteni sem volna gazdaságos, így hát idegen faiskolából kellene azt beszerezni.

Egy katasztrális hold beerdősítéséhez az Alföldön 3000 darab 2—3 éves facsemete kell. Ezer darab ilyen facsemetének az ára a magánfaiskolákban átlag 20 pengő, amihez hozzá kell adni még legalább 4 pengő csomagolási és szállítási költséget. Egy katasztrális holdra szükséges facsemete tehát átlag 72 pengő készpénzkiadást jelent, pedig készpénze van a gazdának — úgy mondják — a legkevesebb.

Jól mondtam hát, hogy a velejére tapintok a dolognak, mert éppen arról akarok beszélni, hogy a gazda miként varázsolhatja kopasz tanyáját árnyékos ligetté? A gazdasági utakat és a birtokhatárokat hogyan lehet készpénzkiadás nélkül fasorokkal szegélyezni azért, hogy azok fedezzék a gazdaság szerszám- és tüzifaszükségletét és állandósítsák az utak szélét és a birtokhatárokat. Hogyan lehet a községek és a közbirtokosságok tulajdonában levő, jelenleg értéktelen, silány, kopár, futóhomokos legelőket, amelyeken az állat egész nyáron át a nap hevében tikkad, árnyékos és füves területekké tenni és hogyan telepíthet készpénzkiadás nélkül a nagybirtokos erdőt azokon a haszontalan földeken, amelyek eddig reá nézve csak terhet jelentettek? Szóval beszélni akarok arról, hogy az állam milyen nagy támogatást nyújt az alföldi gazdáknak abban, hogy az 1923. évi XIX. t.-c. követelményeinek eleget tehessenek.

Minden okszerű magángazdasági érdek egyúttal nemzetgazdasági érdek is. Jóllehet tehát a gazdasági fásítások és a silány paflagóniák

beerdősítése elsősorban a birtokos érdeke és haszna, a földművelésügyi kormány mégis elhatározta, hogy az Alföld fásítását a tőle telhető legmesszebbmenő támogatásban részesíti azért is, mert a törvényszabta eljárások hosszadalmas volta, a rossz gazdasági viszonyok és a birtokosok nagy részének szerény anyagi helyzete miatt a szükséges fásítások és telepítések teljesítése csak 50, sőt több év alatt remélhető, holott ezek a munkálatok a magán- és nemzetgazdasági érdekek szempontjából sokkal sürgősebbek. A földművelésügyi minisztérium ebből a célból az alföldi erdők telepítésére, fasorok, szélfogópászták és facsoportok létesítésére — a törzskönyvezett erdőterületek vágásait és tisztásait, a városok és községek belterületét, valamint az állami és törvényhatósági utakat kivéve — a magyar Alföldet magában foglaló törvényhatóságok területén a szükséges csemetéket és suhángokat, az államerdészeti csemetekertekben kiszedve, teljesen ingyen bocsátja a birtokosok rendelkezésére. A birtokos eziránti igényét az őszi ültetésekre vonatkozólag augusztus hó végéig, a tavaszi ültetésekre vonatkozólag pedig október hó végéig a hozzá legközelebb eső m. kir. erdőhivatalnál, esetleg a gödöllői, debreceni, szegedi vagy miskolci erdőigazgatóságoknál akár szóval, akár írásban bejelentheti. A kiutalásról az igénylő kellő időben írásbeli értesítést kap és akkor, — ha csomagolási és szállítási költséget nem akar fizetni — elmegy a kijelölt facsemetekertbe és ott átveszi a kért fácskákat. Figyelem van arra, hogy ki-ki a hozzá legközelebb eső kertből kapja a facsemetéket és ez ki is vihető, mert az államerdészeti csemetekertek az ország különböző részein szükségszerű elosztásban telepítették és erre a jövőben is ügyelni fognak. Aki a facsemetéket nem a kertben óhajtja átvenni, annak azokat — a tényleges csomagolási és szállítási költségek megtérítése ellenében — helybe küldik. Az állam még messzebbmenő támogatásban részesíti az államerdészeti csemetekertektől távolabb eső birtokosokat, valamint a rossz anyagi viszonyok között levő és fuvarerővel nem rendelkező kis- és törpebirtokosokat, nemkülönben a szegény birtokosokat, mert az ilyenek tulajdonában levő alföldi területek beerdősítéséhez és fásításához szükséges facsemetéket és suhángokat nemcsak hogy ingyen adja, hanem azokat megfelelően csomagolva, díjmentesen abba a községbe is elszállíttatja, amelyeknek határában azok elültettetnek.

Ilyen segítséggel a kisbirtokosok minden készpénzkiadás nélkül teljesíthetik a szükséges és a törvény szerint kötelező gazdasági fásításokat, mert hiszen a fácskákat — nem lévén sok ezeréről szó — maga

a gazda is elültetheti. Jut rá ideje, mert ősszel, amikor ezt a munkát a legcélszerűbb végezni, a szántással, vetéssel már készen van. Meg is indult ez a munka. Az alföldi erdők telepítésére és a gazdasági fásításokra vonatkozó felhívás, amelyben az állami támogatásról van szó, csak ez év augusztus havában tétetett közhírré és a folyó év őszén már több mint tizennégy millió darab facsemetét és suhángot adtak ki az államerdészeti csemetekertek. Ez azonban még kevés. Évente legalább hatvan millió darab facsemetét és suhángot kell az Alföldre elültetni, hogy 15 éven belül érdemes eredményt láthassunk.

Gazdasági fásításokra azonban bajos volna évente 60 millió facsemetét felhasználni. A facsemeték túlnyomó részével erdőt kell telepíteni az Alföldön és ennek a feladatnak teljesítése a nagybirtokosokra vár.

Az összefüggő testet alkotó erdők klimatikus hatása nagyobb és azok az erdőgazdaságra is alkalmasabbak. Megfelelő használati terv mellett az erdő előre megállapítható hasznót hajt és így annak a jövedelmére a tulajdonos előre számíthat. Érdemes tehát abból a célból, hogy a birtokosnak nagy és összefüggő erdeje legyen, nemcsak a kimondottan hasznavehetetlen és a törvény rendelkezései értelmében amúgy is beerdősítendő területeken erdőt telepíteni, hanem a mezőgazdasági művelésre kevésbé alkalmas területeket is beerdősíteni, mert sokszor az erdő is hoz annyi jövedelmet, mint pl. a kiélt rossz szántóföld vagy legelő. Az alföldi erdők olcsó telepítésére most van a legjobb alkalom. Az állam ugyanis katasztrális holdankint 50 P. kamatmentes erdősítési kölcsönt ad. A földművelésügyi minisztérium rendelkezésére álló hitelnek, amelyből ezeket a kölcsönöket engedélyezi, nagyon természetesen korlátai vannak; az igények a jelentkezés sorrendjében nyernek kielégítést, aki tehát ilyen kölcsönhöz akar jutni, jól teszi, ha mielőbb jelentkezik. A kölcsön egyébként husz éves és törlesztése a tervbe vett egész terület beerdősítését követő év október hó 1-én kezdődik és ettől az időtől számított 20 év alatt, évi egyenlő részletekben kell azt visszafizetni. Ilyen feltételek mellett a birtokos az erdősítéssel járó költségeket nyugodtan vállalhatja, nemcsak azért, mert 50 P. az alföldi területeknek ingyen csemetékkel való beerdősítési költségeire elegendő, hanem főként azért is, mert a részletekben visszafizetett kölcsönrel 20 év alatt számottevő tőkéhez jut. Tegyük fel pl., hogy valaki 5000 P. kölcsönrel 100 holdat erdősít be. Ennek az erdőnek 20 év múlva — amikor tehát már a kölcsön vissza van fizetve — a holdankinti fatömege a leggyengébb termőhelyen

nőtt ákácost véve alapul, holdankint 25 m^3 , vagyis összesen 2500 m^3 . A fa tőértékét köbméterenkint csak 5 P.-vel számítva, az egész erdő fakészlete már akkor is 12.500 P. tőkét képvisel. Ennek a tőkének a megteremtésénél a birtokost tulajdonképpen csak az erdő ápolási és védelmi költségei terhelik, mert hiszen a rossz, homokos, szikes, árteres területek értéke számításba alig jöhet. Az ilyen földek gazdasági megjavítása is csak az erdősítéssel érhető el és csak az erdő biztosítja azt, hogy a jövőben állandóan hasznothajtó területek maradjanak.

Az erdősítési kölcsön ügyében forduljanak a birtokosok közvetlenül a területileg illetékes erdőigazgatósághoz, ahol minden részletre vonatkozólag megkapják a szükséges felvilágosításokat. Az egész eljárás egyébként — a bürokratizmus kizárásával — a lehető legegyszerűbb, majdnem minden dolgot díjtalanul az állami közegek végeznek el és a pénzt az erdőigazgatóságok fizetik ki, persze csak annyi 50 pengőig terjedő évi részletösszegekben, ahány katasztrális hold terület beerdősítésére a birtokos évente vállalkozik, illetve amennyit az illetékes m. kir. erdőigazgatóság véleménye szerint előreláthatólag teljesíteni képes. Ha tehát valaki 500 holdat 5 évi egyenlő részletekben erdősít be, akkor az engedélyezett 25.000 pengő kamatmentes kölcsön részére évi 5000 pengős részletekben fog kifizettetni. A kölcsön visszafizetése pedig ebben az esetben csak az egész 500 hold beerdősítését követő év október hó 1-én, vagyis a kölcsön első részletének kézhezvételét követő hatodik évben kezdődik.

Ezek után még arra óhajtom igen tisztelt olvasóim figyelmét felhívni, hogy a facsemetékből csak akkor lesz árnyékot adó és hasznothajtó fa, ha fajának megfelelő talajba ültetjük. Az Alföldön annyira kedvelt ákác sem való mindenhová és dacára annak, hogy gyors növése és jó fájáért nagyrabecsülik, több esetben még a homokon is előnyt kell adni más fafajoknak. Az égert vagy fűzfát hiába ültetjük száraz kopárra, viszont a talajvizes területen kipusztul a feketefenyő.

A homok beerdősítése azonban már egyáltalán nem probléma, a püspökladányi erdészeti szikkísérleti telepen elért eredmények pedig biztatók és a szakemberek tudják, hogy hova mit kell ültetni. A földművelésügyi minisztérium az Alföld beerdősítésének és befásításának sikeres megoldása érdekében erdészeti szakközegeinek még ezt a tudását is ingyen engedi át a nagyközönségnek. Gondoskodás történt aziránt, hogy az erre hivatott erdőmérnökök és erdőaltisztek

személyesen keressenek fel minden egyes földbirtokost, akinek beerdősítésre vagy fásításra való területe van; vizsgálják meg a kérdéses területet és adjanak a megfelelő fanemre vonatkozólag szakszerű felvilágosításokat. Ugyanekkor ezek az állami közegek átveszik a facsemeteszükséglet iránti igényléseket is. A birtokosnak ebben az esetben tehát csak egy szavába kerül, hogy a megfelelő fajtájú és korú facsemetét megkapja. A siker érdekében azonban az is nagyon fontos, hogy a fácskákat szakszerűen ültessék el. Erről is történt gondoskodás, még pedig úgy, hogy abban az esetben, ha a birtokosok az erdősítéseket és fásításokat az erdőhivatal által előre megállapított sorrendben teljesítik, akkor egy szakértő közeg — legalább a munka kezdetén — okvetlenül jelen lesz és a birtokost vagy a birtokos által munkavezetőül alkalmazni kívánt egyént a teljesítendő munkálatokba bevezeti és kioktatja.

A földművelésügyi minisztérium tehát ingyen adja a facsemetét és suhángot, indokolt esetben azoknak még a csomagolási és szállítási költségeit is fedezi, kamatmentes erdősítési kölcsönöket engedélyez, szakközgei tudását ingyen bocsátja a birtokos rendelkezésére és ezekkel a nagy és költséges támogatásokkal szemben nem kíván egyebet, csak azt, hogy a birtokos a facsemetét és suhángot gondosan ültesse el, ápolja és védje meg azt az erőszakos károsításoktól a tőle telhető legjobban.